

ПРАВЕДНИКИ БАБИНОГО ЯРУ

Порятунок євреїв у роки нацистської окупації Європи став предметом вивчення у державі Ізраїль. Меморіальний комплекс Катастрофи і героїзму єврейського народу Яд Вашем 1963 року затвердив критерії для отримання почесного звання «Праведник народів світу». Праведниками визнають неєвреїв, які ризикували життям, рятуючи євреїв під час Голокосту. Усіх, хто був причетний до порятунку, нагороджують медалями й дипломами, на їхню честь висаджують дерева на Алеї Праведників, їм призначають довічні пенсії. У Радянському Союзі намагалися замовчувати знищення євреїв під час Другої світової війни. Більшість рятівників, які жили у межах СРСР, опинилися поза практиками вшанування. На момент розпаду Радянський Союз посідав 17-те місце серед країн, із яких походили «Праведники народів світу». Важливим кроком на шляху до віднайдення імен добродійців стало створення у 1988 році Київського товариства єврейської культури та його першої структури – фонду «Пам'ять Бабиного Яру». Саме цей фонд розпочав пошуки Праведників на території України, а згодом зосередився суто на рятівниках, що походили з Києва. У квітні 1989 року Фонд встановив почесне громадське звання «Праведник Бабиного Яру». Першим його отримав православний священник Олексій Глаголев (посмертно) та члени його сім'ї. Нині 662 особи удостоєні звання «Праведник Бабиного Яру». Інформацію про віднайдених рятівників із фонду «Пам'ять Бабиного Яру» направляють до Єрусалима в Інститут Яд Вашем, де частині з них надано також звання «Праведник народів світу». Україна – четверта країна у світі за кількістю Праведників, після Польщі, Франції та Нідерландів. На 1 січня 2017 року 2573 українців є «Праведниками народів світу» (150 із них – кияни), їхні імена викарбувані на Стіні честі в Саду Праведників у Яд Вашем. Першою серед українців отримала звання «Праведник народів світу» 1976 року Олена Вітер (сестра Йосифа), ігуменя греко-католицького монастиря. Як правило, Праведники – це цивільні беззбройні жителі окупованих територій: люди похилого віку, діти, жінки. Часто євреїв переховували великі сім'ї. Траплялися випадки, коли батьки або дідуся й бабусі, неєвреї за походженням, рятували своїх дітей та онуків. Серед тих, хто отримав звання «Праведник Бабиного Яру», люди різних національностей: українці, росіяни, поляки, білоруси, татари, вірмени, греки й німці. Вшановуючи Праведників, мусимо пам'ятати, що їхні вчинки – не лише факти порятунку. Вони ризикували своїм життям, життям своїх рідних, зокрема малолітніми дітьми.

(Джерело: За матеріалами віртуальної виставки "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

КРИТЕРІЇ ПРИСВОЄННЯ ЗВАННЯ ПРАВЕДНИК НАРОДІВ СВІТУ

1. Активна участь у порятунку одного або декількох євреїв від небезпеки негайного знищення або депортації до таборів смерті.
2. Існувала реальна небезпека для рятувальника і його близьких.
3. Рятівник усвідомлював і мав на увазі саме порятунок єврея. Дії рятівника НЕ були мотивовані отриманням грошової винагороди або іншої компенсації, як, наприклад, перехід врятованого в іншу віру, усиновлення дитини тощо.
4. Рятівник не співпрацював із нацистським режимом.

(Джерело: За даними відділу "Праведники народів світу" меморіального комплексу Яд Вашем)

КІЛЬКІСТЬ ПРАВЕДНИКІВ НАРОДІВ СВІТУ ЗА КРАЇНАМИ

Статистика Яд Вашем станом на 1 січня 2017 року. Оновлюється кожного року 1 січня.

Посилання на файл:

[Dodatok_3.pdf](#)

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: База даних Праведників Яд Вашем)

ДВІ ІСТОРІЇ ПРАВЕДНИКІВ

Посилання на файл:

[Dodatok_4.pdf](#)

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: За матеріалами Яд Вашем)

Додаток 3

СТАТИСТИКА ЯД ВАШЕМ: КІЛЬКІСТЬ ПРАВЕДНИКІВ НАРОДІВ СВІТУ ЗА КРАЇНАМИ

(Джерело: <http://www.yadvashem.org/yv/ru/righteous/statistics.asp>, цифри станом на 1 січня 2017 року)

Країна	2003	2017
Австрія	84	109
Албанія	63	75
Бельгія	1402	1731
Білорусь	537	641
Болгарія	17	20
Боснія	0	43
Бразилія	0	2
В'єтнам	1	1
Велика Британія	13	22
Вірменія	10	24
Голландія	4639	5595
Греція	265	335
Грузія	1	1
Данія	19	22
Еквадор	0	1
Ель-Сальвадор	0	1
Естонія	3	3
Іспанія	3	9
Італія	371	682
Китай	2	2
Куба	1	1
Латвія	96	136
Литва	555	891
Люксембург	1	1
Македонія	10	10
Молдова	69	79
Німеччина	410	525
Норвегія	24	67
Польща	5874	6706

Ті, хто рятували життя: праведники Бабиного Яру

Португалія	1	3
Росія	116	204
Румунія	51	60
Сербія	117	135
Словаччина	454	572
Словенія	6	10
США	1	5
Туреччина	1	1
Угорщина	658	806
Україна	2079	2573
Франція	2500	3995
Хорватія	103	115
Чехія	105	116
Чилі	1	2
Чорногорія	1	1
Швейцарія	38	49
Швеція	10	10
Японія	1	1
Загальна кількість Праведників	20 757	26 513

ДВІ ІСТОРІЇ СПАСІННЯ

1. Праведниця світу Іоанна Михайлівна Євгенєва

Іоанна Михайлівна народилася 1928 року в Києві, у першому будинку по вулиці Бабин Яр. Вона згадує, як бачила розстріли з вікна свого дому. Іоанна завдячує батькам порятунком євреїв, бо їй тоді було лише 13 років. Вона розповідає, що Ісаак Бродський був продавцем цукерок. «Знаєте, от коли діти йдуть до школи повз його лавку з цукерками, то він завжди такий добрий був, пригощав. Усі його любили... Коли він прийшов до нас, то ми, звичайно, погодилися переховувати його».

Ну, звичайно, як же ж йому, такому доброму та чудовому і відмовити!», – поринула вона у спогади. Ісаак жив у них вдома, іноді переховувався у тітки Іоанни, яка жила в будинку № 8 по вулиці Бабин Яр. У роки окупації було дуже мало їжі, та не було за що її купувати. Бродський навчив сім'ю виготовляти цукерки, які вони потім продавали або обмінювали на базарі. Так вони й жили, рятуючи один одного. Він дожив до визволення Києва, але потім пішов на фронт за власним бажанням, щоб помститися за тих, кого вбили нацисти, та вже не повернувся... Іоанна досі підтримує зв'язок із сім'єю Бродського та часто згадує Ісаака як прекрасну людину...

За даними архіву Яд Вашем

2. Праведниця світу Софія Григорівна Ярова

Софія Григорівна народилася у Києві, в будинку 127 по вулиці Червоноармійській 18 вересня 1925 року. Вона закінчила 8 класів школи № 130, коли розпочалася війна. На запитання про знайомих євреїв до війни Софія відповіла так: «У нас на два будинки було до 30 квартир. Приблизно

10 із них займали євреї. Але до війни ми були так виховані, що ніколи, жоден із нас, не цікавився й не думав, хто якої національності. Люди жили й спілкувалися за принципом – «хто яка людина...».

Сім'я Софії переховувала в себе сімох євреїв, але насправді порятувала ще більше, бо Софія допомогла багатьом переправитися на той бік Дніпра. Іноді Софії самій доводилося переховуватися, бо вона була донькою комуніста, та ще й одного разу її допитували щодо підпілля та партизан. Коли війна закінчилася, її брат одружився з однією із єврейських дівчат, яких вони переховували. Сама ж Софія досі підтримує зв'язок із сім'єю врятованих. Крім того, вона – голова асоціації Праведників народів світу України, тож багато спілкується з іншими Праведниками також.

За даними архіву Яд Вашем